

OMZENDBRIEF BB – 2006/15

Markiesstraat 1, 1000 BRUSSEL
Tel. 02 553 43 21 - Fax 02 553 39 52
E-mail: binnenland-verkiezingen@vlaanderen.be
Internet : www.vlaanderenkiest.be

Aan de voorzitters van de stem- en stemopnemingsbureaus bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen in de kiesomschrijvingen met manuele stemming

ter kennisgeving aan:

- de provinciegouverneurs
- de leden van de deputaties
- de colleges van burgemeester en schepenen

Brussel, 26 juli 2006

Betreft: Verkiezingen van 8 oktober 2006 – Onderrichtingen voor de voorzitters van de stembureaus en de stemopnemingsbureaus bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen - Kiesomschrijvingen met manuele stemming

Inhoud van deze onderrichting

1. Algemene informatie, regelgeving en te gebruiken formulieren
2. Taalgebruik in de stem- en stemopnemingsbureaus
 - 2.1. Kiesbureaus
 - 2.2. Formulieren

I. Onderrichtingen voor de voorzitters en de leden van de stembureaus

1. Verrichtingen van de voorzitter die aan de stemdag voorafgaan
 - 1.1. Aanwijzing van bijzitters en ontvangst van kiezerslijsten
 - 1.2. Aanwijzing van een secretaris
 - 1.3. Inrichting van het stemlokaal
 - 1.4. Aflevering van de stembiljetten en overbrengen naar de stemopnemingsbureaus
 - 1.5. Handhaving van de orde in het stemlokaal

2. Verrichtingen van het stembureau op de dag van de stemming

- 2.1. Vorming van het stembureau
- 2.2. Bepaling van het model van een stembiljet
- 2.3. De stemming zelf
- 2.4. Toegelaten kiezers
- 2.5. Niet-toegelaten kiezers
- 2.6. Bijstand aan een kiezer
- 2.7. Inrichting van een stemhokje voor mindervaliden
- 2.8. Stemmen bij volmacht
- 2.9. Teruggenomen stembiljetten
- 2.10. Einde van de stemming
- 2.11. Verrichtingen bij de sluiting

II. Presentiegeld en reisvergoeding voor de leden van de stembureaus

1. Presentiegeld voor de leden van de bureaus
2. Reisvergoeding voor de leden van de bureaus

III. Onderrichtingen voor de voorzitters en de leden van de stemopnemingsbureaus

1. Vorming van het stemopnemingsbureau
2. Presentiegelden, reisvergoeding en verzekeringen
3. Samenstelling en vergaderplaats van de bureaus
4. Verloop van de stemopnemingsverrichtingen
5. Telling van de stemmen – formulier G62/P62 invullen
6. Verwerking en controle van de stemopneming
7. Verrichtingen bij de sluiting
 - 7.1. Voorzitter van een gemeentelijk stemopnemingsbureau
 - 7.2. Voorzitter van een provinciaal stemopnemingsbureau

IV. Slotbepalingen

Geachte Voorzitter,

Op 8 oktober 2006 hebben de gemeente- en provincieverkiezingen plaats. Het gaat om vier verschillende verkiezingen, namelijk voor:

- 308 gemeenteraden;
- 5 provincieraden;
- 9 districtsraden te Antwerpen;
- 7 OCMW-raden (rechtstreeks te verkiezen in de Vlaamse Randgemeenten en Voeren).

In de gemeenten van de Vlaamse Rand worden ook de schepenen en de leden van het vast bureau van het OCMW rechtstreeks verkozen.

Met toepassing van de kieswetgeving bent U aangewezen tot voorzitter van een stembureau of van een stemopnemingsbureau bij de organisatie van de verkiezingen van 8 oktober 2006 in een kiesomschrijving waar traditioneel wordt gestemd met potlood en papier. U vindt hierbij de onderrichtingen voor deze bureaus.

1. Algemene informatie, regelgeving en te gebruiken formulieren

De Vlaamse overheid staat voor het eerst in voor de organisatie van de lokale en de provinciale verkiezingen, die door de Lambermontwet van 13 juli 2001 overgedragen is aan de gewesten. Zoals u weet, heeft het Vlaamse Parlement een aantal wijzigingen aangebracht aan de kieswetgeving. De Vlaamse overheid heeft de officieus gecoördineerde regelgeving, de onderrichtingen, formulieren en **informatie die verband houden met deze verkiezingen samengebracht op de website van het agentschap voor Binnenlands Bestuur met adres www.vlaanderenkiest.be.**

De formulieren voor de gemeenteraadsverkiezingen beginnen met een G, gevolgd door een volgnummer. De formulieren voor de provincieraadsverkiezingen beginnen met een P, die voor de districtsraadsverkiezingen in Antwerpen met een D en die voor de OCMW-raadsverkiezingen in de Vlaamse Rand en in Voeren ten slotte met een O. Formulieren die bij meerdere verkiezingen gebruikt worden, dragen de kenletter A. Zo staat onder meer op het volmachtformulier de kenletter A.

Voor de uitvoering van uw opdracht is onder meer de **volgende regelgeving van toepassing**:

- 1° de Gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932 en gewijzigd bij het decreet van 10 februari 2006 en van 7 juli 2006, afgekort **GKW**;
- 2° de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en gewijzigd bij het decreet van 10 februari 2006 en van 7 juli 2006, afgekort Provinciekieswet of **PKW**;
- 3° het Kieswetboek, waarvan sommige bepalingen door de Gemeente- en Provinciekieswet toepasselijk zijn gemaakt, afgekort **KWB**;
- 4° de wet van 11 april 1994 betreffende de verplichte vermeldingen op bepaalde verkiezingsdocumenten;

5° het decreet van 18 mei 1994 houdende regeling van het taalgebruik bij verkiezingen, gewijzigd bij het decreet van 10 februari 2006.

Al die regelgevende documenten vindt u op de website www.vlaanderenkiest.be onder de rubriek “Basiswetgeving”.

2. Taalgebruik in de stem- en stemopnemingsbureaus

De taalwetgeving is vanzelfsprekend van toepassing op de verrichtingen bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen. Die is vervat in het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 inzake de gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in Bestuurszaken (Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1966).

Daarnaast geldt ook het decreet van 18 mei 1994 houdende de regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen, gewijzigd bij het decreet van 10 februari 2006, op de bureaus waarvan u voorzitter bent.

2.1. Kiesbureaus

Artikel 2 van dat decreet bepaalt het volgende:

“De overheden en alle met stemverrichtingen belaste diensten, zoals onder meer hoofdstembureaus, stembureaus, stemopnemingsbureaus, hoofdbureaus, arrondissementshoofdbureaus, districtshoofdbureaus, kantonhoofdbureaus, provinciehoofdbureaus en collegehoofdbureaus, gebruiken bij alle kiesverrichtingen uitsluitend het Nederlands.”

Wat de zogenaamde faciliteitengemeenten betreft (de zes Vlaamse randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel, Wezembeek-Oppem, de gemeente Voeren en de taalgrensgemeenten Mesen, Spiere-Helkijn, Bever, Ronse, Herstappe), is artikel 1, 5° van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in Bestuurszaken van toepassing op alle verrichtingen bij de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen.

Ik verwijs in dat verband naar een vaste adviespraktijk van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, waarin staat dat de stembureaus *plaatselijke diensten ad hoc* zijn in de zin van de gecoördineerde taalwetten in Bestuurszaken (artikel 9 van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966). De Raad van State bevestigt dat formeel in zijn advies 39.080/AV/3, nr. 13.3 van 28 november 2005 over de taal waarin de eed afgelegd moet worden in de stembureaus. De stembureaus verrichten bestuurshandelingen zonder betrekking tussen bestuur en publiek.

Dat houdt concreet in dat alle verrichtingen in de stembureaus en in de stemopnemingsbureaus van alle gemeenten in het Nederlandse taalgebied in het Nederlands moeten verlopen, met inbegrip van de rand- en de taalgrensgemeenten, vermeld in artikel 7, eerste lid, en in artikel 8 van de SWT.

Volgens de rechtspraak van de Raad van State en de adviespraktijk van de VCT zijn hieronder onder meer te verstaan: de oproep aan de kiezers om het stemmen, de eedaflegging, het opmaken van de processen-verbaal en andere documenten en formulieren. Alle verrichtingen in de stembureaus, zowel de verrichtingen die voorafgaan aan de verkiezingsdag als de kiesverrichtingen op de verkiezingszondag verlopen uitsluitend in het Nederlands.

Ik vestig wel de aandacht op artikel 49 van de SWT. In de faciliteitengemeenten (de zes gemeenten van de Vlaamse rand, Voeren en de taalgrensgemeenten) wijzen de voorzitters van de stem-

bureaus die niet bij machte zijn de kiezers te woord te staan of voor te lichten in de talen die de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in Bestuurszaken voorschrijven voor de betrekkingen van de plaatselijke diensten met de particulieren, een secretaris aan die hen daarin kan bijstaan. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn als de voorzitter van een stembureau niet voldoende Frans kent om een kiezer desgewenst in die taal te woord te staan om hem toelichtingen te verstrekken bij de kiesverrichtingen.

2.2. Formulieren

Bij elke verkiezing worden ook een aantal formulieren gebruikt. De modelformulieren werden bij Ministerieel Besluit vastgesteld. Zij zijn verplicht te gebruiken. De kieswetgeving, zoals gewijzigd bij het decreet van 10 februari 2006, bepaalt immers in diverse artikelen dat de formulieren door de Vlaamse Regering worden vastgesteld. Bij het besluit van 10 maart 2006 heeft de Vlaamse Regering hiervoor delegatie verleend aan de Vlaamse minister, bevoegd voor de Binnenlandse Aangelegenheden (Belgisch Staatsblad 20 april 2006).

Als algemene regel geldt eveneens dat de formulieren uitsluitend in het Nederlands zijn opgemaakt.

Maar ook hier voorziet de taalwetgeving in een uitzonderingsregeling voor de faciliteitengemeenten. Inwoners van die gemeenten hebben het recht om aan hun gemeentebestuur een Franstalig exemplaar te vragen van een formulier dat zij nodig hebben voor de verkiezingen. Vanzelfsprekend geldt die mogelijkheid uitsluitend voor de burgers die in een van de faciliteitengemeenten wonen.

Het gaat in concreto om:

- het volmachtformulier en de daarbij behorende attesten van de burgemeester die de Vlaamse regering heeft vastgesteld;
- de aanstellingsbrieven van de bijzitters, plaatsvervangende bijzitters en de secretarissen van de verschillende kiesbureaus.

De gemeentebesturen van de faciliteitengemeenten bezorgen die formulieren in het Frans aan inwoners die daar uitdrukkelijk om vragen. Ik verwijs voor dat onderwerp naar de omzendbrieven van 16 december 1997 en 9 februari 1998 van mijn ambtsvoorgangers en naar mijn richtlijn van 8 juli 2005, opgesteld naar aanleiding van de arresten van de Raad van State over die omzendbrieven. Bij die arresten van 23 december 2004 heeft de Raad van State de verplichting om een dergelijke vraag telkens opnieuw tot het bestuur te richten, uitdrukkelijk bevestigd.

Ik wijs er in het bijzonder op dat, vanaf de aanstelling tot lid van een stembureau of een stemopnemingsbureau, alle verrichtingen met betrekking tot de verkiezingen uitsluitend in het Nederlands moeten verlopen. Vanzelfsprekend zijn bijgevolg ook de in die bureaus te gebruiken formulieren en de toelichtingen erbij uitsluitend in het Nederlands opgemaakt.

I. ONDERRICHTINGEN VOOR DE VOORZITTERS EN DE LEDEN VAN DE STEM BUREAUS

1. Verrichtingen van de voorzitter die aan de stemdag voorafgaan

De stembureaus zijn gemeenschappelijk voor de verkiezingen van de gemeenteraden en de provincieraden. In de stad Antwerpen ontvangen ze bovendien de stemmen voor de districtsraadsverkiezingen in de stad. In de zes Vlaamse randgemeenten en in Voeren ten slotte kunnen de kiezers ook hun stem uitbrengen voor de rechtstreekse verkiezing van de OCMW-raadsleden.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau stelt u aan, uiterlijk de dertigste dag voor de verkiezingen (artikel 3sexies, §4, tweede lid, PKW). Bij die brief vindt u de volgende documenten:

- de instructies voor de voorzitters van een stembureau;
- twee exemplaren van de lijst van de gemeenteraadskiezers die op 1 augustus 2006 is opgemaakt. Die lijst bevat de namen van alle personen die in uw bureau hun stem moeten uitbrengen;
- de lijst voor de aanwijzing van de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters van het stembureau (kiezers rond de dertig jaar oud);
- een door u in te vullen ontvangstbewijs dat u de brief van de voorzitter van het kantonhoofdbureau hebt ontvangen;
- een aanstellingsbrief voor de bijzitters van het stembureau;
- een brief over de samenstelling van uw stembureau.

U moet de leden van uw bureau onmiddellijk nadat u deze brief ontvangen hebt op de hoogte brengen met een ongesloten aangetekende brief.

Alle formulieren zijn beschikbaar op de website www.vlaanderenkiest.be of kunnen eventueel worden afgehaald bij het gemeentebestuur.

1.1. Aanwijzing van bijzitters en ontvangst van kiezerslijsten

Ten laatste op 26 september 2006 (de twaalfde dag voor de dag van de verkiezingen) moet u de vier bijzitters en de vier plaatsvervangende bijzitters van uw bureau aanstellen. U kiest hiervoor uit de lijst van kiezers die u samen met uw aanstellingsbrief werd toegestuurd. De bijzitters zijn kiezers van rond de dertig jaar oud.

U moet de volgorde van de namen op de lijst respecteren. Voor de functie van titelvoerend bijzitter hebben de jongste kiezers, zonder onderscheid van geslacht (ten minste dertig jaar oud op de stemdag), de voorkeur boven de oudere. U kunt de kiezer die volgens de rangorde aangewezen moet worden als bijzitter alleen afwijzen als hij noch kan lezen, noch kan schrijven.

Kandidaten mogen geen deel uitmaken van het bureau. Zij mogen wel als getuige optreden.

Voor de aanstelling van de bijzitters en plaatsvervangende bijzitters moet u gebruik maken van het formulier A05 dat u door de voorzitter van het kantonhoofdbureau samen met uw aanstellingsbrief werd toegestuurd.

De leden van het stembureau die u aanstelt zijn verplicht hun aanstelling te aanvaarden. Een lid dat zich aan zijn aanstelling onttrekt, is strafbaar. Als ze verhinderd zijn, moeten zij u dat onmiddellijk meedelen. In dat verband verwijs ik naar artikel 95, §10, laatste lid van het Kieswetboek, dat stelt:

“Met geldboete van vijftig tot tweehonderd euro wordt gestraft de bijzitter of de plaatsvervangende bijzitter die binnen de bepaalde tijd de reden van zijn verhindering niet opgeeft, of die zonder wettige reden nalaat het hem opgedragen ambt te vervullen.”

U oordeelt als voorzitter autonoom of u al dan niet een eventueel excuus van een door u aangestelde bijzitter aanvaardt.

Iemand kan echter alleen van de opdracht vrijgesteld worden om ernstige redenen (bijvoorbeeld beroepsactiviteit, gestaafd door een attest van de werkgever of overmacht). Louter occasionele hinder (zoals een geplande vrijetijdsbesteding) vormt uiteraard geen afdoende reden. Een fysieke onmogelijkheid om de aanstelling te aanvaarden moet door een gedetailleerd doktersattest worden gestaafd. In vage en algemene termen opgestelde getuigschriften volstaan niet, evenmin als medische attesten die alleen opgemaakt zijn met het oog op vrijstelling op de verkiezingsdag zelf. Ook politieke motieven om niet als bijzitter te fungeren vormen geen wettige reden om zich aan zijn democratische burgerplicht te onttrekken.

Bijzitters die de gemeente waar ze wonen de avond voor de stemdag moeten verlaten om bij de opening van de stemverrichtingen aanwezig te kunnen zijn, moeten wel worden beschouwd als verhinderd. Er bestaat immers geen wettelijke mogelijkheid om hen een verblijfsvergoeding toe te kennen waarop zij in voorkomend geval aanspraak zouden kunnen maken.

De namen van de afwezige kandidaat-bijzitters of van hen die zonder een wettige reden hun opdracht weigeren uit te voeren, deelt u onmiddellijk mee aan de vrederechter van het kanton, die hiervan kennis geeft aan het Parket. U maakt hiervoor gebruik van formulier A49b.

1.2. Aanwijzing van een secretaris

De aanstelling van een secretaris voor uw stembureau is aan weinig of geen specifieke voorwaarden verbonden. Krachtens de wet, kiest u vrij de secretaris van uw bureau. De enige vereiste is dat hij kiezer is in het district (PKW, art 3 octies). Toch is het in de praktijk aangewezen dat u als secretaris een persoon aanwijst die kiezer is in de gemeente waar het stembureau gevestigd is. De secretaris brengt immers zijn stem uit in de afdeling waar het bureau zetelt (GKW art 36, PKW art 9bis, §4).

De secretaris is niet stemgerechtigd in het bureau.

In de faciliteitengemeenten genieten de kiezers taalfaciliteiten. Dat houdt in dat ze mogelijk in het Frans te woord gestaan moeten worden. Als u het Frans niet voldoende machtig bent, moet u ervoor zorgen dat uw secretaris u in de contacten met de kiezer kan bijstaan (artikel 49 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken).

U kunt zich niet aan die verplichting onttrekken door te stellen dat u geen secretaris vindt die bijvoorbeeld voldoende Frans spreekt om u bij te staan in uw mondelinge contacten met de kiezer.

1.3. Inrichting van het stemlokaal

Het bestuur van de gemeente waar uw stembureau gevestigd is, zal moeten zorgen voor het nodige materiaal om de kiesverrichtingen vlot te laten verlopen.

Als voorzitter moet u er zich echter wel van vergewissen dat het effectief het geval is.

Controleer vooraf of het meubilair en de benodigdheden voor de stemming aan de volgende wettelijke bepalingen voldoen:

- De meubels, de tussenschotten, de stemhokjes en de lessenaars zijn zo geplaatst dat een geheime stemming gegarandeerd is. Voor het formaat van de tussenschotten blijft het Koninklijk Besluit van 9 augustus 1894 en het Ministerieel Besluit van 10 augustus 1894 (Belgisch Staatsblad, 18 augustus 1894) betreffende het kiesmaterieel bij verkiezingen van toepassing (Belgisch Staatsblad, 18 augustus 1894).
- In de stemlokalen waar niet- elektronisch gestemd wordt, is het stempotlood met een ketting aan elke lessenaar vastgemaakt.
- In elk stemhokje hangen de kiesonderrichtingen, die als model I bij de Gemeentekieswet zijn gevoegd.
- In het wachtlokaal hangen of liggen de volgende documenten:
 - de kiesonderrichtingen, die als model I bij de Gemeentekieswet zijn gevoegd;
 - de tekst van titel V, en van artikel 110 en 111 van het Kieswetboek;
 - de lijst van de kiezers van de gemeente;
 - een exemplaar van het Kieswetboek, de Provinciekieswet en de Gemeentekieswet. In de gemeenten waar ook de OCMW-raden rechtstreeks verkozen worden, ligt tevens een kopie van het Koninklijk Besluit van 26 augustus 1988 betreffende de verkiezing van de OCMW-raad.
- In het stembureau liggen de volgende documenten en benodigdheden voor de leden:
 - een exemplaar van het Kieswetboek, de Provinciekieswet en de Gemeentekieswet;
 - kantoorbenodigdheden;
 - de enveloppen en de gedrukte formulieren voor de stemming. Het gaat meer bepaald om:
 - een groene en een witte harmonica-enveloppe naar het model bepaald, bij het Koninklijk Besluit van 9 augustus 1894. De enveloppen worden bij voorkeur gebruikt als de stemopneming moet plaatsvinden in een ander gebouw dan waar de stemming heeft plaatsgehad en dat zich niet in de nabijheid ervan bevindt. Anders blijven de stembiljetten in de bussen. In de gemeenten waar ook de OCMW-raden rechtstreeks worden verkozen, is ook een blauwe harmonica- enveloppe aanwezig;
 - drie groene en drie witte enveloppen, en in de vier randgemeenten die traditioneel stemmen tevens drie blauwe of blauw gemerkte enveloppen voor:

- a) de niet-gebruikte stembiljetten;

- b) de van de kiezers teruggenomen stembiljetten met toepassing van artikel 143, derde lid, en artikel 145 van het Kieswetboek;
- c) de stembiljetten die bij vergissing in de bus voor een andere verkiezing werden gestoken;

- een groene enveloppe voor een exemplaar van de aanstiplijst en een andere enveloppe van dezelfde kleur die een exemplaar van het proces-verbaal bevat, allebei bestemd voor het opnemingsbureau van de provincieraad;

- een witte enveloppe voor het tweede exemplaar van de aanstiplijst en een ander van dezelfde kleur die het tweede exemplaar van het proces-verbaal bevat, allebei bestemd voor het opnemingsbureau van de gemeente;

- een enveloppe voor de vrederechter van het kanton voor:

- a) de lijst van de afwezige kiezers;
- b) de rechtvaardiging van de afwezigen;
- c) de volmachten en de bijgaande attesten;
- d) de lijst met de toegelaten kiezers, die niet zijn opgenomen op de kiezerslijst;
- e) de lijst van de afwezige kandidaat-bijzitters;

- een dagstempel met de naam van het kieskanton en de datum van de verkiezing. De tekst op die stempel heeft een diameter van 22 mm en de letters en cijfers zijn 3 mm hoog.

De datumstempel komt overeen met het voorbeeld dat u hiernaast vindt:

E	N	
G	8	T
X		
2006		

Vervolgens controleert u de stembussen. U houdt hierbij voornamelijk rekening met de volgende principes:

- Er zijn drie soorten stembussen:
 - een stembus met een wit etiket en de letter G waarin de (witte) stembrieven voor de verkiezing van de gemeenteraadsleden gedeponereerd moeten worden;
 - een stembus met een groen etiket en de letter P waarin de (groene) stembrieven voor de verkiezing van de provincieraadsleden gedeponereerd moeten worden;
 - in de randgemeenten Drogenbos, Linkebeek, Wemmel en Sint-Genesius-Rode waar manueel wordt gestemd: een stembus met blauw etiket en de letter O waarin de (blauwe) stembrieven voor de verkiezing van de OCMW-raadsleden gedeponereerd moeten worden. In de gemeenten Kraainem, Wezembeek-Oppem en Voeren wordt er elektronisch gestemd en is dus slechts één stembus (urne) nodig.
 - De afmetingen van de stembus zijn afhankelijk van het aantal kiezers in uw stembureau:
 - minder dan 200 kiezers: stembus van 30 cm hoog, breed en diep;
 - van 200 tot 400 kiezers: stembus van 40 cm hoog, breed en diep;
 - meer dan 400 kiezers: stembus van 50 cm hoog, 40 cm breed en 60 cm diep.
- Open de stembussen en controleer of ze leeg zijn.
- Sluit de bussen opnieuw.
- Bewaar de ene helft van de sleutels zelf en bezorg de andere helft van de sleutels aan de oudste bijzitter. Vermeld in het proces-verbaal de naam van die oudste bijzitter (vraag 9).

Het is verboden te roken op openbare plaatsen die een onderdeel vormen van gebouwen waarvan de staat of een andere publiekrechtelijke rechtspersoon het gebruiksrecht uitoefent of waarin een openbare dienst wordt verzekerd. Daaruit volgt dat de gemeentebesturen erover moeten waken dat samen met het stemmateriaal de nodige rookverbodstekens worden toegezonden en dat ze de dag van de stemming worden aangebracht in het stem- en wachtlokaal (zie het Koninklijk Besluit van 15 mei 1990 tot het verbieden van het roken in bepaalde openbare plaatsen (Belgisch Staatsblad, 13 juni 1990), gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 7 februari 1991 (Belgisch Staatsblad, 19 april 1991).

1.4. Aflevering van de stembiljetten en overbrengen naar de stemopnemingsbureaus

De stembiljetten zullen u vrijdag of zaterdag voor de stemming bezorgd worden. Ze zijn wit voor de gemeenteraadsverkiezingen, groen voor de provincieraadsverkiezingen en blauw voor de OCMW-raadsverkiezingen in de randgemeenten.

De verzegelde pakken mogen pas geopend worden de dag van de stemming in aanwezigheid van het volledig samengestelde bureau.

Op 3 oktober, vijf dagen voor de verkiezingen, zal het kantonhoofdbureau (voor de provincieraadsverkiezingen) en het gemeentelijk hoofdbureau (voor de gemeenteraadsverkiezingen) u laten weten in welke stemopnemingsbureaus de stembiljetten uit uw bureau na de stemverrichtingen geteld zullen worden. De stembiljetten voor de OCMW-raadsverkiezingen worden in hetzelfde stemopnemingsbureau geteld als die voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Als het tellen niet gebeurt in hetzelfde gebouw als waar het stembureau gevestigd is, kunt u het gemeentebestuur vragen om de stembiljetten na de stemming te vervoeren naar het stemopnemingsbureau voor de provincieraad en het stemopnemingsbureau voor de gemeenteraad. U kunt natuurlijk ook zelf (of een van uw bijzitters) de stembiljetten vervoeren. Getuigen mogen u hierbij vergezellen als ze dat willen.

U moet de stembiljetten onmiddellijk aan de stemopnemingsbureaus bezorgen, zodat het tellen zonder tijdverlies kan beginnen.

1.5. Handhaving van de orde in het kieslokaal

U moet controleren of de orde aan de ingang van het lokaal niet wordt verstoord. Als er zich moeilijkheden voordoen, moet u onmiddellijk de burgemeester, de politiecommissaris of de zonechef verwittigen.

Voorafgaand overleg met de burgemeester, de zonechef, de politiecommissaris of hun gemachtigden is wenselijk.

Als voorzitter moet u ook de orde in het wachtlokaal handhaven. U moet beletten dat niet-kiezers van de gemeente en kandidaten het lokaal kunnen binnenkomen. U moet er ook voor

zorgen dat de kiezers niet langer in het stembureau blijven dan nodig is om het stembiljet in te vullen en in de stembus te steken.

U kunt uw politionele bevoegdheid in het stembureau overdragen aan een ander lid van dat bureau. Als u dat doet, maakt u daar melding van in het proces-verbaal.

2. Verrichtingen van het stembureau op de dag van de stemming

In de gemeenten waar manueel wordt gestemd, is de leidraad voor het goede verloop van de stemverrichtingen het door de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur vastgestelde formulier A45. In de vier gemeenten van de Rand waar manueel wordt gestemd (Drogenbos, Wemmel, Sint-Genesius-Rode en Linkebeek), is dat het formulier A46.

Dat formulier bevat alle richtlijnen die u moet volgen bij het begin van de stemming, tijdens de stemming en bij het einde van de stemming. Hou het steeds bij de hand en vul het geregeld aan naarmate bepaalde onderdelen van de stemming zijn afgewerkt. Bij deze verkiezingen moet het proces-verbaal in tweevoud opgemaakt worden: een exemplaar voor de verkiezing van de gemeenteraad en een exemplaar voor de verkiezing van de provincieraad.

In de gemeenten van de Vlaamse Rand bestaat het proces-verbaal uit twee delen: een deel A voor de gemeenteraadsverkiezingen en een deel B voor de OCMW-raadsverkiezingen.

2.1. Vorming van het stembureau

Uw bureau moet ten uiterlijk om 8 uur zijn samengesteld.

Op zondag 8 oktober 2006 moet u zich echter al om 7.30 uur naar uw bureau begeven, samen met uw secretaris, om te controleren of alles in orde is, zodat u eventuele gebreken en leemten al voor de installatie van uw bureau kunt verhelpen. De bijzitters wordt eveneens verzocht vanaf 7.30 uur aanwezig te zijn.

De vorming van het bureau mag evenwel niet aangevangen worden vóór 7.45 uur.

Als de voorzitter afwezig is bij de opening van het bureau of tijdens de stemverrichtingen, moet het bureau een vervangende voorzitter aanstellen. De stem van het oudste lid is doorslaggevend als het bureau niet tot een beslissing komt.

U controleert of al de effectieve bijzitters die u hebt opgeroepen, aanwezig zijn. De afwezige effectieve bijzitters vervangt u door plaatsvervangende bijzitters.

Als geen van de bijzitters of de plaatsvervangende bijzitters aanwezig zijn om 7.45 uur, stelt u nieuwe bijzitters aan onder de eerste kiezers die op de stemming komen opdagen. U vermeldt dat in het proces-verbaal.

Als de kiezer de functie aanvaardt, vermeldt u: “De voorzitter van het bureau heeft onder de aanwezige kiezers de heer/mevrouw tot bijzitter benoemd. Die aanwijzing heeft niet tot een bezwaar geleid”. Als er wel een bezwaar is, vermeldt u: “De voorzitter van het bureau heeft onder de aanwezige kiezers de heer/mevrouw tot bijzitter benoemd. Die opperde het volgende

bezwaar:...”. U vult dan het bezwaar in en het bureau doet onmiddellijk uitspraak, zonder mogelijkheid tot beroep. U vermeldt die uitspraak.

De kiezers die u aanwijst zijn verplicht om de taak van bijzitter op zich te nemen.

Naderhand deelt u aan de vrederechter van het kanton de namen mee van de afwezige bijzitters en van de door u gesommeerde kiezers die, zonder wettige reden, geweigerd hebben hun functie waar te nemen. U doet dat aan de hand van het formulier A49.

Als de secretaris afwezig is, neemt een van de bijzitters het secretariaat waar. U vermeldt dat in het proces-verbaal onder vraag 6.

Als uw bureau eenmaal samengesteld is, leggen de leden ervan de volgende eed af: *“Ik zweer dat ik het geheim van de stemming zal bewaren.”* De bijzitters, de secretaris en de getuigen leggen die eed af tegenover de voorzitter. De voorzitter legt de eed af tegenover het samengestelde bureau. De voorzitter of de bijzitter die gedurende de stemming als vervanger van een verhinderd lid benoemd wordt, legt de eed af voor hij zijn ambt aanvaardt.

Eveneens vanaf 7.45 uur worden de getuigen binnengelaten. Zij mogen aanwezig zijn bij het vormen van het bureau. Desnoods worden hun bezwaren, tegen de aanwijzing van een bepaalde kiezer als bijzitter in het proces-verbaal opgetekend zodra het bureau samengesteld is. Het bureau doet onmiddellijk en zonder mogelijkheid tot beroep uitspraak over elk bezwaar.

Getuigen in uw stembureau moeten de brief voorleggen die ondertekend is door één van de kandidaten van de lijst waarvoor ze als getuige optreden en mede ondertekend is door de voorzitter van het kantonhoofdbureau, die hen aangewezen heeft om in uw bureau zitting te hebben. De getuigen leggen dezelfde eed als de andere leden van het bureau.

Zodra het bureau is samengesteld, moeten al de personen die er het ambt van bijzitter of getuige niet moeten waarnemen, zich terugtrekken tot aan het begin van de stemming.

2.2. Bepaling van het model van het stembiljet

Ga als volgt te werk om een modelstembiljet te maken:

- Neem een wit en een groen stembiljet en, in de randgemeenten waar de OCMW-raad rechtstreeks wordt verkozen ook een blauw stembiljet.
- Bepaal bij loting de plaats waar de stempel met de naam van het kieskanton en de datum van de verkiezing op de achterkant van elke stembrief zal worden gezet net voor de kiezer die in ontvangst neemt.
- Parafeer de stembiljetten die als model zullen dienen en laat ook de getuigen die modelstembrieven paraferen.
- Voeg de modellen bij het proces-verbaal.

Als een lid van het stembureau om een plaatswijziging van de stempel op één van de stembiljetten of op alle stembiljetten verzoekt, vermeldt u dat in het proces-verbaal. Er zijn in dat geval twee mogelijkheden:

- Het stembureau gaat in op het verzoek en kiest bij loting een nieuwe plaats voor de stempel. Voeg dat tweede model ook toe aan het proces-verbaal. Vermeld de nieuwe plaats in het proces-verbaal.
- Het stembureau gaat niet in op het verzoek. Vermeld in het proces-verbaal de reden waarom het verzoek is geweigerd.

2.3. De stemming zelf

U opent het stembureau om 8 uur en laat de eerste kiezers binnen. U draagt er zorg voor dat het aantal kiezers in het lokaal waar de stemhokjes zijn opgesteld, niet groter is dan het aantal beschikbare stemhokjes. Bovendien mogen de kiezers slechts zo lang in het stemlokaal blijven als er tijd nodig is om hun stem uit te brengen.

U kunt het best de bijzitter aan wie u uw politieke bevoegdheid hebt gedelegeerd, aan de ingang van het stemlokaal laten plaatsnemen. Het is niet wenselijk dat u zelf deze taak uitvoert. U kunt dan immers onvoldoende aandacht besteden aan het correcte verloop van de stemverrichtingen in uw bureau.

De eigenlijke stemming verloopt als volgt:

- Een kiezer meldt zich aan in het stemlokaal met zijn oproepingsbrief en zijn identiteitskaart of identiteitsbewijs.
- De secretaris controleert of de gegevens in de lijst overeenstemmen met de vermeldingen op de oproepingsbrief en de identiteitskaart van de kiezer, stipt de naam van de kiezer aan op de kiezerslijst (aanstiplijst) en geeft de identiteitskaart door aan de persoon die naast hem zit.
- De voorzitter of een bijzitter die de voorzitter heeft aangewezen, neemt de identiteitskaart aan. Hij controleert of de gegevens in de lijst overeenstemmen met de vermeldingen op de oproepingsbrief en de identiteitskaart van de kiezer en stipt de naam van de kiezer aan op een andere kiezerslijst.
- De voorzitter plaatst de stempel met de naam van het kieskanton en de datum van de verkiezing op de keerzijde van de stembiljetten, op de plaats die bij loting is vastgelegd.
- De voorzitter geeft de kiezer de gevouwen stembiljetten.
- De kiezer gaat in een vrij stemhokje en brengt zijn stem uit.
- De kiezer toont aan de voorzitter de stembiljetten, die hij in vieren heeft gevouwen met de stempel aan de buitenzijde.
- De kiezer stopt de stembiljetten in de juiste stembussen.
- De voorzitter of een bijzitter die hij heeft aangewezen drukt de datumstempel op de oproepingsbrief als bewijs voor de kiezer dat hij heeft gestemd.
- De kiezer krijgt zijn identiteitskaart of identiteitsbewijs terug en verlaat het stemlokaal.

BELANGRIJKE AANDACHTSPUNTEN:

- **Onderscheid Belgen en niet-Belgen**
 - De Belgische kiezers overhandigen een witte oproepingsbrief en hun identiteitskaart. Zij kunnen stemmen voor alle verkiezingen en krijgen dan ook twee stembiljetten, een wit voor de gemeenteraad en een groen voor de provincieraad.
 - In de randgemeenten Drogenbos, Linkebeek, Wemmel en Sint-Genesius-Rode ontvangen de Belgische kiezers eveneens een blauw stembiljet voor de rechtstreekse verkiezing van de leden van de OCMW-raad.
 - De kiezers met een andere nationaliteit dan de Belgische, kunnen alleen een stem uitbrengen voor de verkiezing van de gemeenteraad. Zij ontvangen dus alleen een wit stembiljet, na afgifte van hun blauwe oproepingsbrief en identiteitsbewijs. De niet-Belgische kiezers zijn op hun verzoek ingeschreven en staan apart vermeld op de kiezerslijst van uw stembureau.

- **Volmachten**
 - Als de kiezer bij volmacht heeft gestemd voor een andere kiezer, brengt de voorzitter op de oproepingsbrief van de volmachtdrager de vermelding "heeft bij volmacht gestemd" aan (zie ook punt 14 hierna).
 - Op de oproepingsbrief van de kiezer voor wie werd gestemd, wordt de stempel aangebracht tot aanduiding dat aan de opkomstplicht voldaan is.

- **Aantipping van de kiezers**
 - Als de voorzitter van het hoofdbureau en de gemeentelijke overheid er mee instemmen, is het toegestaan dat het stembureau een pc gebruikt voor de aantipping van de kiezers. In dat geval moeten volgende voorwaarden vervuld worden:
 - de voorzitter van het stembureau moet steeds over een uitgeprinte kiezerslijst van zijn bureau beschikken, zoals bepaald in de wet;
 - hij moet de juistheid van de aantipping van de kiezerslijst door middel van een pc controleren;
 - hij moet de lijst van de afwezige kiezers kunnen uitprinten om bij het desbetreffende (niet-ingevulde) formulier A49 te voegen;
 - de eventuele kosten voor de geautomatiseerde aantipping worden gedragen door de gemeenten;

- de voorzitter van het kantonhoofdbureau neemt de verantwoordelijkheid op zich voor de geldigheid van het systeem.
- Als een groot aantal kiezers afwezig blijft, is het toegestaan om - in plaats van het daartoe bestemde formulier A49 voor de vrederechter in te vullen - een kopie van de aanstippingslijst bij het blanco formulier te voegen en achter de namen van de afwezige kiezers de letter A voor “afwezig” te plaatsen. Hiervoor is wel het voorafgaand akkoord van de voorzitter van het kantonhoofdbureau vereist.

2.4. Toegelaten kiezers

Naast de kiezers die ingeschreven zijn op de kiezerslijst van uw stembureau, kunnen ook de volgende personen in uw bureau hun stem uitbrengen (artikel 9bis PKW, artikel 36 GKW en artikel 142 KWB):

- 1° de voorzitter, de secretaris en de getuigen van het bureau. Zij moeten wel kiezer zijn in de gemeente waar het stembureau is gelegen. Anders moeten zij hun stemplicht vervullen in de gemeente waar zij op de kiezerslijst zijn ingeschreven;
- 2° personen die één van de volgende documenten kunnen voorleggen:
 - o een besluit van het college van burgemeester en schepenen dat hun inschrijving op de kiezerslijst beveelt;
 - o een arrest van het hof van beroep dat hun inschrijving op de kiezerslijst beveelt;
 - o een getuigschrift van het college van burgemeester en schepenen dat bevestigt dat ze op de kiezerslijst zijn ingeschreven.

Om de voormelde personen te laten stemmen, voegt u hun namen toe op de twee kiezerslijsten of maakt u een lijst met de namen van die personen en voegt u die lijst bij de kiezerslijst.

Het bureau kan kiezers die hun oproepingsbrief hebben vergeten tot de stemming toelaten als het bureau de identiteit en de kiesbevoegdheid van de kiezers erkent.

2.5. Niet-toegelaten kiezers

De volgende personen mogen niet stemmen, zelfs niet als ze op de kiezerslijst zijn ingeschreven. Het bureau moet hen de toegang tot het stemlokaal verbieden:

- o personen die door het college van burgemeester en schepenen of door het hof van beroep zijn geschrapt bij een beslissing of een arrest;
- o personen die hun kiesrecht hebben verloren met toepassing van artikel 6 van het Kieswetboek;
- o personen die hun kiesrecht hebben verloren met toepassing artikel 7 en 9bis van het Kieswetboek en van wie de onbekwaamheid is vastgesteld. Die onbekwaamheid blijkt uit een stuk waarvan de afgifte bij wet is voorgeschreven;
- o personen die op de dag van de verkiezingen de stemgerechtigde leeftijd van 18 jaar nog niet bereikt hebben;
- o personen die op 8 oktober 2006 al in een andere afdeling of in een andere gemeente gestemd hebben.

Voor de stemverrichtingen starten, is het raadzaam om de personen die om één van de bovenvermelde redenen van de stemming worden uitgesloten door te halen op de kiezerslijsten.

2.6. Bijstand aan een kiezer

Er kunnen zich verschillende situaties voordoen waarin kiezers hulp nodig hebben bij het uitbrengen van hun stem.

Door een handicap kunnen sommige kiezers bijvoorbeeld niet alleen in het stemhokje gaan of niet zelfstandig hun stem uitbrengen.

- Ze kunnen van de voorzitter de toestemming krijgen om zich door iemand van hun keuze te laten begeleiden en bij te staan. Het proces-verbaal vermeldt de namen van de kiezer en de begeleider.
- Een bijzitter of getuige kan de echtheid of de ernst van de handicap betwisten. In dat geval neemt het bureau een gemotiveerde beslissing, die niet vatbaar is voor beroep. Het proces-verbaal vermeldt die gemotiveerde beslissing.

Blinde kiezers die een witte stok mogen gebruiken, mogen zich laten vergezellen door een begeleider naar hun keuze.

Kiezers met een handicap die wel zelf kunnen kiezen, kunnen gebruikmaken van het stemhokje dat speciaal ingericht is voor kiezers met een handicap. Een kiezer die dat stemhokje wil gebruiken, vraagt toestemming aan de voorzitter van zijn bureau. De voorzitter neemt de identiteitskaart en de oproepingsbrief van de kiezer in ontvangst en wijst een bijzitter of een getuige aan die hem tot bij het stemhokje begeleidt. Nadat de kiezer zijn stem heeft uitgebracht, stopt de bijzitter of de getuige het dichtgevouwen stembiljet in de bus en geeft hij de identiteitskaart en de afgestempelde oproepingsbrief aan de kiezer terug.

2.7. Inrichting van een stemhokje voor mindervaliden

Controleer of het stemlokaal en het stemhokje toegankelijk zijn voor kiezers met een handicap.

Toegankelijkheid betekent dat de stembusgang op een comfortabele en zelfstandige manier mogelijk gemaakt wordt voor personen met een handicap zoals rolstoelgebruikers of personen met visuele beperkingen/auditieve beperkingen. Daarnaast moet er rekening mee gehouden worden dat oudere mensen, personen die wegens een ongeval een beroep moeten doen op krukken, zwangere vrouwen, ouders met kindervagen,...op een vlotte manier toegang krijgen tot de stembusgang .

De toegankelijkheid van de stembusgang slaat op het brede bereik van de stemhokjes: van de parking of bushalte, over het toegangspad, naar de inkom, tot het onthaal, in de hal en wachtrij, in het stembureau zelf, naar de uitgang tot terug aan de parking of de bushalte.

Om de toegang tot de stembureaus voor gehandicapten te vergemakkelijken moeten voor hen dichtbij de stembureaus parkeerplaatsen voorbehouden worden en dient het gebouw waar gestemd wordt voldoende toegankelijk te zijn of gemaakt te worden voor de personen met een handicap.

Als bij het gebouw geen parkeerplaats voor personen met een handicap aanwezig is, kan er tijdelijk voor een dergelijke parkeerplaats gezorgd worden. Zijn de bestaande plaatsen niet groot ge-

noeg, dan kan men bijvoorbeeld twee parkeerplaatsen afbakenen en met het gekende pictogram aangeven.

Als het gebouw enkel toegankelijk is via een trap of een te hoge drempel, kan dit niveauverschil weggewerkt worden door tijdelijk een hellingsbaan te plaatsen. Een dergelijke hellingsbaan kan worden gehuurd of zelf gemaakt in hout.

Zo moet in elk gebouw met stembureaus per vijf stembureaus ten minste één speciaal stemhokje voor kiezers met een handicap worden ingericht. Dat stemhokje moet zich vlak bij de stembureaus bevinden (Ministerieel Besluit van 6 mei 1980 tot wijziging van het Ministerieel Besluit van 10 augustus 1894 betreffende de kiestoestellen voor de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen).

Bij het stemhokje staat een stoel voor personen met een handicap zonder rolstoel.

2.8. Stemmen bij volmacht

Er is geen bloed- of aanverwantschap meer vereist tussen de volmachtgever en de gevolmachtigde. De volmacht kan voortaan worden gegeven aan om het even welke andere kiezer. Iedere kiezer kan wel nog altijd maar één volmacht krijgen.

De volgende personen kunnen een volmacht geven aan iemand om in hun plaats te gaan stemmen:

- kiezers die wegens ziekte of handicap niet naar het stembureau kunnen gaan of er niet naartoe gebracht kunnen worden. Ze moeten een medisch attest indienen. Artsen die als kandidaat voor de verkiezing zijn voorgedragen, mogen een dergelijk attest niet afgeven;
- kiezers die om beroeps- of dienstredenen in het buitenland verblijven, alsook hun gezinsleden en de personen die bij hen verblijven. Ze moeten een attest indienen van hun werkgever of van de militaire of burgerlijke overheid waarvoor zij of een van hun gezinsleden werken;
- kiezers die wel in het land zijn, maar die zich om beroeps- of dienstredenen niet in het stembureau kunnen aanmelden. Ze moeten een attest indienen van hun werkgever of van de militaire of burgerlijke overheid waarvoor zij werken;
- kiezers die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefenen en hun gezinsleden die bij hen wonen. Ze moeten een attest indienen van de burgemeester van de gemeente waar ze in het bevolkingsregister zijn ingeschreven;
- kiezers die op de dag van de verkiezingen door een rechterlijke maatregel van hun vrijheid beroofd zijn. De directie van de inrichting waar de betrokkene zich bevindt, moet dat bevestigen;
- kiezers die zich wegens hun geloofsovertuiging niet op het stembureau kunnen aanmelden. Ze moeten een attest indienen van hun religieuze overheid;
- studenten die zich om studieredenen niet in het stembureau kunnen aanmelden. Ze moeten een attest indienen van de directie van de instelling waar ze studeren;
- kiezers die om privé-redenen op de dag van de verkiezingen in het buitenland zijn. Ze kunnen tot drie dagen voor de verkiezingen een attest aanvragen bij de burgemeester van hun woonplaats. De Vlaamse minister, bevoegd voor het Binnenlands Bestuur, bepaalt het model van dat attest.

De volmacht moet worden gegeven door middel van het formulier A95, vastgesteld bij Ministerieel Besluit van 19 mei 2006. Dat formulier is beschikbaar op de website www.vlaanderenkiest.be of kan bekomen worden bij het gemeentebestuur.

De volmacht vermeldt de verkiezing waarvoor ze geldig is en de naam, de voornamen, de geboortedatum en het volledige adres van de volmachtgever en van de gevolmachtigde en wordt door beiden ondertekend.

Voor personen die met een volmacht in de plaats van iemand anders stemmen (gevolmachtigden), gelden de volgende principes.

- Alleen personen die als kiezer zijn ingeschreven, kunnen als gevolmachtigde worden aangewezen. Zij hoeven niet noodzakelijk als kiezer te zijn ingeschreven in de gemeente waar zij bij volmacht voor iemand anders stemmen. Zij moeten als bewijs hun eigen oproepingsbrief voorleggen.
- Een gevolmachtigde kan maar één keer met een volmacht voor iemand anders stemmen.
- De gevolmachtigde brengt de volmachtstem uit in het stembureau waar de volmachtgever had moeten stemmen.
- De gevolmachtigde hoeft geen familielid van de volmachtgever te zijn.
- Men kan alleen bij volmacht een stem uitbrengen voor de verkiezingen waarvoor men zelf kiezer is. Bovendien geldt de volmacht voor alle verkiezingen. Dit betekent dat een Belg bij volmacht kan stemmen zowel voor een Belg als voor een niet-Belg. Een niet-Belg kan echter niet bij volmacht stemmen voor een Belg, aangezien hij alleen kan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Een niet-Belg kan dus enkel bij volmacht stemmen voor een andere niet-Belgische kiezer.

Ga als volgt te werk als een kiezer bij volmacht wil stemmen.

- De gevolmachtigde overhandigt u de volgende documenten:
 - zijn volmacht;
 - het attest dat bewijst dat de volmachtgever niet zelf kan stemmen;
 - zijn identiteitskaart;
 - zijn oproepingsbrief;
 - de oproepingsbrief van de opdrachtgever;
 - Noteer de volgende vermelding op de oproepingsbrief van de gevolmachtigde: *'heeft bij volmacht gestemd'*. Die vermelding is volstrekt noodzakelijk, want zo wordt voorkomen dat dezelfde persoon verschillende volmachten ontvangt en verschillende keren stemt namens een andere kiezer, wat uitdrukkelijk door de wet verboden is.
 - Op de oproepingsbrief van de volmachtgever brengt u de stempel aan met de datum en de plaats van de verkiezing, waardoor u aangeeft dat aan de opkomstplicht is voldaan.
 - Voeg de volmachten bij de staat, en bezorg de staat en de volmachten aan de vrederechter van het kanton.

2.9. Teruggenomen stembiljetten

Het is voor de kiezer verboden zijn stembiljet bij het verlaten van het stembokje open te vouwen, zodat de stem die hij heeft uitgebracht bekend wordt gemaakt. Als hij dat toch doet, dan neemt u het opgevouwen biljet terug en maakt u het onmiddellijk onbruikbaar. U verplicht de kiezer dan om opnieuw te stemmen (artikel 9bis PKW en artikel 37 GKW).

De kiezer die door onoplettendheid het hem overhandigde stembiljet beschadigt, kan U een ander stembiljet vragen. Het beschadigde stembiljet wordt onmiddellijk onbruikbaar gemaakt (artikel 9bis PKW en artikel 40 GKW).

U schrijft op de aldus teruggenomen stembiljetten de vermelding "teruggenomen stembiljet" en parafeert ze. U geeft het aantal teruggenomen biljetten op in het proces-verbaal voor elk van de twee bovenvermelde categorieën.

Na de sluiting van de stemming worden de teruggenomen biljetten in de daartoe bestemde enveloppen gestoken.

Als een kiezer voor een van de verkiezingen waartoe hij wordt opgeroepen weigert een stembiljet in ontvangst te nemen, wordt hij als afwezig beschouwd.

Hij mag wel stemmen voor de verkiezing waarvoor hij een stembiljet heeft aanvaard. Op de lijst van de afwezigen maakt u echter melding van zijn weigering om te stemmen voor de provincieraad, voor de gemeenteraad, voor de OCMW-raad, of voor alle verkiezingen.

2.10. Einde van de stemming

De kiezers kunnen hun stem uitbrengen tot 14 uur.

Na 14 uur mogen alleen nog de kiezers hun stem uitbrengen die zich vóór dat uur in het stemlokaal of de wachtruimte bevinden.

Als er geen kiezer meer in het stemlokaal of in de wachtruimte aanwezig is, wordt de stemming gesloten verklaard nadat de voorzitter, secretaris, bijzitters en getuigen gestemd hebben.

Met wachtruimte wordt bedoeld het gebouw waar de stemming plaatsvindt. Het begrip is dus ruimer dan de ruimte waar de stemhokjes zich bevinden en waar slechts enkele kiezers tegelijk worden toegelaten.

2.11. Verrichtingen bij de sluiting

a. Proces-verbaal

U kunt het best niet wachten tot het einde van de verrichtingen om het proces-verbaal in te vullen. Bepaalde gegevens kunnen immers al worden ingevuld naargelang de stemming vordert, bijvoorbeeld het aantal teruggenomen en ongebruikte stembiljetten, de namen van de afwezige kandidaat-bijzitters en van de kiezers die tot de stemming toegelaten zijn hoewel ze niet op de kiezerslijst staan. Tijdens de verrichtingen kunt u ook al de namen noteren van de kiezers die bij volmacht hebben gestemd, naargelang de volmachtdraggers zich aanbieden.

Ook de lijst voor de betaling van de presentiegelden kunt u al op voorhand invullen. Die lijst moet onmiddellijk na de stemverrichtingen aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau bezorgd worden. U behoudt zelf een afschrift van die lijst.

Nadat de laatste kiezer heeft gestemd, sluit u het bureau en vult u het proces-verbaal van de stemverrichtingen in uw bureau verder in.

Maak de volgende lijsten op en voeg ze bij het proces-verbaal:

- een lijst van de kiezers die op de kiezerslijst stonden, maar die niet hebben gestemd (formulier A49a);
- een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering (formulier A49b);
- een lijst van de kiezers die niet op de kiezerslijst stonden, maar die toch hebben gestemd (formulier A50).

U verzamelt vervolgens de stembrieven die u onbruikbaar gemaakt hebt omdat ze beschadigd of openbaar gemaakt zijn en vermeldt het aantal ervan in het proces-verbaal.

Als u gebruikmaakt van de harmonica-enveloppen die u ter beschikking hebt, haalt u de stembrieven die in de verkeerde stembus zitten eruit zonder ze open te vouwen. Vermeld het aantal ervan in het proces-verbaal. Stop ze in een bijzondere witte enveloppe. Sluit de enveloppe en schrijf er de volgende gegevens op:

- gemeente: [naam van uw gemeente];
- provincie- en gemeenteraadsverkiezingen van [8 oktober 2006];
- kieskanton: [naam van uw kieskanton] bureau [nummer van het bureau of 'Enig stembureau'];
- stembiljetten voor de gemeente / stembiljetten voor de provincie.

Als u de stembiljetten in de stembussen laat, opent u die niet, maar bezorgt u ze zo aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau die de stemmen van uw bureau moet opnemen.

Vervolgens begint u de verschillende pakken samen te stellen die u moet bezorgen aan de vrederechter, de voorzitter van het kantonhoofdbureau en de voorzitters van de stemopnemingsbureaus die de stemmen van uw bureau zullen moeten opnemen.

b. Stukken voor de vrederechter van het kanton:

U bezorgt de volgende stukken aan de vrederechter van het kanton:

- de lijst van de afwezige kiezers (formulier A49a);
- eventueel de bewijsstukken van de afwezige kiezers;
- alle volmachtformulieren en attesten;
- een lijst van de kiezers die niet op de kiezerslijst stonden maar die toch gestemd hebben (formulier A50);
- een lijst van de kandidaat-bijzitters die afwezig waren of te laat kwamen zonder wettige reden van verhindering (formulier A49b).

U steekt die documenten in een verzegelde enveloppe, waarop u de volgende gegevens vermeldt:

- de inhoud;
- de naam van de gemeente;
- de datum van de verkiezingen;
- het nummer van het stembureau.

U bezorgt die enveloppe uiterlijk op 11 oktober 2006 aan de vrederechter van het kanton.

c. Stukken voor het kantonhoofdbureau

U bezorgt het formulier voor de betaling van het presentiegeld aan de leden van het stembureau (formulier A45b) aan het kantonhoofdbureau. U verstuurt het onmiddellijk na de stemming in een afzonderlijke enveloppe.

d. Stukken voor het gemeentelijke stemopnemingsbureau

U bezorgt de volgende stukken aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau voor de gemeenteraad:

- één exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau, met het geparafeerde modelstembiljet voor de gemeenteraad;
- één exemplaar van de aanstiplijsten;
- de witte harmonica-enveloppe met de stembrieven voor de gemeente of de verzegelde stembus met de sleutels;
- in voorkomend geval (in de randgemeenten) de blauwe harmonica-enveloppe met de stembrieven voor de OCMW-raad of de verzegelde stembus met de sleutels;
- de van de kiezers teruggenomen stembiljetten voor de gemeenteraad (omdat de biljetten beschadigd waren of openbaar gemaakt waren);
- in voorkomend geval de van de kiezers teruggenomen stembiljetten voor de OCMW-raad (omdat de biljetten beschadigd waren of openbaar gemaakt waren);
- de niet-gebruikte stembiljetten voor de gemeenteraad;
- in voorkomend geval de niet-gebruikte stembiljetten voor de OCMW-raad;
- de stembiljetten voor de gemeenteraad die bij vergissing in de stembus voor de provincie terechtgekomen zijn;
- in voorkomend geval de stembiljetten voor de OCMW-raad die per vergissing in de stembus voor de provincie terechtgekomen zijn.

Als u hiervoor de witte harmonica-enveloppe gebruikt, vermeldt u de volgende gegevens op de enveloppe:

- de naam van uw gemeente
- de vermelding 'provincie- en gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2006';
- de naam van het kieskanton;
- het aantal personen die hun stem hebben uitgebracht.

e. Stukken voor het provinciale stemopnemingsbureau

U bezorgt de volgende stukken aan de voorzitter van het stemopnemingsbureau voor de provincieraad:

- één exemplaar van het proces-verbaal van het stembureau, met het geparafeerde modelstembiljet voor de provincieraad;
- één exemplaar van de aanstiplijsten;
- de groene harmonica-enveloppe met de stembrieven voor de provincie of de verzegelde stembus met de sleutels;
- de van de kiezers teruggenomen stembiljetten voor de provincieraad (omdat de biljetten beschadigd waren of openbaar gemaakt waren);

- de niet-gebruikte stembiljetten voor de provincieraad;
- de stembiljetten voor de provincieraad die bij vergissing in de stembus voor de gemeente terechtgekomen zijn.

Als u hiervoor de groene harmonica-enveloppe gebruikt, vermeldt u de volgende gegevens op de enveloppe:

- de naam van uw gemeente;
- de vermelding 'provincie- en gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2006';
- de naam van het kieskanton;
- het aantal personen die hun stem hebben uitgebracht.

Nadien verzegelt u de stembussen of enveloppen en bezorgt u:

- de stembus of enveloppe met (groene) stembrieven voor de provincieraad aan het stemopnemingsbureau voor de provincieraadsverkiezingen;
- de stembus of enveloppe met (witte) stembrieven voor de gemeenteraad en met de (blauwe) stembrieven voor de OCMW-raad aan het stemopnemingsbureau voor de gemeenteraadsverkiezingen.

II. PRESENTIEGELD EN REISVERGOEDING VOOR DE LEDEN VAN DE STEM BUREAUS

1. Presentiegeld voor de leden van de bureaus

Alle leden van het bureau, met uitzondering van de getuigen, hebben recht op een presentiegeld. Iemand die wel de eed heeft afgelegd, maar niet effectief in het bureau heeft gezeten, kan geen aanspraak maken op het presentiegeld. Dat kan gebeuren als bijvoorbeeld een plaatsvervangende bijzitter de eed heeft afgelegd, maar de effectieve bijzitter nog komt opdagen voor het begin van de vergadering van het bureau.

Voor alle leden van het bureau bedraagt het presentiegeld 15 euro en het wordt uitbetaald op de financiële rekening van de betrokkene door De Post binnen een week na de verkiezingen.

Om ervoor te zorgen dat het presentiegeld uitbetaald kan worden, moet u het formulier invullen, dat als bijlage bij het proces-verbaal van de stemverrichtingen gevoegd is. Op dat formulier vermeldt u de rekeningnummers van alle leden van uw bureau.

U bezorgt het formulier op de verkiezingsdag aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau. U bewaart zelf een afschrift van het formulier.

Als een lid van uw bureau tijdens de werkzaamheden van het bureau om één of andere reden moet worden vervangen, moet het presentiegeld verdeeld worden in gelijke delen onder het lid van het bureau dat vervangen moet worden en degene die hem vervangt. De duur van de vervanging speelt hierbij geen rol. Maak hiervan in voorkomend geval melding op de bijlage bij het proces-verbaal.

2. Reisvergoeding voor de leden van de bureaus

De leden van het stembureau hebben eveneens recht op een verplaatsingsvergoeding als zij hun taak moeten uitoefenen in een gemeente waar zij noch in het bevolkingsregister, noch in de lijst van de kiezers zijn ingeschreven.

Bovendien hebben zij recht op dezelfde verplaatsingsvergoeding als zij zich moeten verplaatsen om bepaalde stukken te transporteren, bijvoorbeeld naar de stemopnemingsbureaus of naar de gemeentelijke hoofdbureaus.

Bij het besluit van de Vlaamse Regering van 9 juni 2006 werd de verplaatsingsvergoeding vastgelegd op 0,2841 euro per afgelegde kilometer.

De schuldvorderingsverklaring wordt opgenomen op het door de Vlaamse minister vastgestelde formulier A 97.

Hetzelfde besluit bepaalt dat de provinciebesturen een verzekering moeten afsluiten bij een erkende verzekeringsmaatschappij om ongevallen te dekken die leden van de kiesbureaus zijn overkomen tijdens de uitoefening van hun opdracht of op de heen- of terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau.

III. ONDERRICHTINGEN VOOR DE VOORZITTERS EN DE LEDEN VAN DE STEMOPNEMINGSBUREAUS

1. Vorming van het stemopnemingsbureau

Voorafgaande opmerking:

Als u voorzitter bent van een gemeentelijk stemopnemingsbureau in één van de gemeenten van de Vlaamse Rand waar manueel wordt gestemd (Drogenbos, Wemmel, Sint-Genesius-Rode en Linkebeek) moet uw stemopnemingsbureau al de hierna beschreven verrichtingen tweemaal uitvoeren. Uw bureau telt dan immers zowel de stemmen voor de gemeenteraad als die voor de OCMW-raad. U begint de stemmen voor de OCMW-raad pas te tellen als u de stemmen voor de gemeenteraad al geteld hebt.

Voor deze verkiezingen werd een specifiek formulier A61 vastgesteld, dat bestaat uit een deel A (voor de gemeenteraadsverkiezingen) en een deel B (voor de OCMW-raadsverkiezingen).

Enkele weken voor de verkiezing werd u aangewezen als voorzitter van een stemopnemingsbureau. U werd aangesteld door de voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau als u voorzitter bent van een gemeentelijk stemopnemingsbureau en door de voorzitter van het kantonhoofdbureau als u voorzitter bent van een provinciaal stemopnemingsbureau.

Ook de bijzitters van uw bureau werden door de respectieve voorzitters aangesteld.

U bent verplicht de taak die u werd toevertrouwd, uit te voeren. In dat verband verwijs ik naar artikel 95, §5, van het Kieswetboek, dat stelt:

"Ieder die zich, zonder geldige reden, onttrekt aan de aanwijzing voorzien in voorgaande paragraaf of die door zijn schuld, zijn onvoorzichtigheid of zijn nalatigheid op enigerlei wijze de hem toevertrouwde opdracht in gevaar brengt, wordt gestraft met geldboete van vijftig tot tweehonderd euro."

Iemand kan alleen van de opdracht vrijgesteld worden om ernstige redenen (bijvoorbeeld beroepsactiviteit, gestaafd door een attest van de werkgever, of overmacht). Hinder door bijvoorbeeld vrijetijdsbesteding vormt geen afdoende reden, terwijl fysieke onmogelijkheid door een nauwkeurig doktersattest moet worden gestaafd (in vage en algemene termen opgestelde getuigschriften volstaan niet, evenmin als medische attesten die enkel met het oog op vrijstelling op de verkiezingsdag zelf opgemaakt zijn). Ook politieke motieven om niet als bijzitter te fungeren vormen geen wettige reden om zich aan zijn democratische burgerplicht te onttrekken.

Ook de bijzitters die de voorzitters van de hoofdbureaus hebben aangesteld, zijn verplicht hun opdracht uit te voeren. De namen van de kandidaat-bijzitters die zonder wettige reden afwezig zijn bij de stemopneming, zullen naar het Parket worden doorgestuurd. U deelt hiertoe aan de voorzitter van het kanton de namen mee van de kandidaat-bijzitters die op de dag van de stemming zonder wettige reden niet zijn opgedaagd in uw stemopnemingsbureau.

De secretaris van uw bureau kiest u vrij uit de kiezers van het kiesdistrict (*artikel 30cties PKW*).
De secretaris maakt deel uit van het bureau maar is niet stemgerechtigd.

Als de voorzitter afwezig is bij de opening van het bureau of tijdens de stemopnemingsverrichtingen, moet het bureau een vervangende voorzitter aanstellen.
De stem van het oudste lid is doorslaggevend als het bureau niet tot een beslissing komt. Een nieuw lid moet de eed afleggen.

U maakt hiervan melding in het proces-verbaal.

Als één van de bijzitters verhinderd of afwezig is op het ogenblik van de verrichtingen, zorgt het bureau zelf voor de nodige aanvulling. De stem van het oudste lid is doorslaggevend als het bureau niet tot een beslissing komt. Een vervanger moet ook de eed afleggen. Als u een vervanger aanstelt, dan moet die eerst de eed afleggen. U maakt daar melding van in het proces-verbaal.

Indien de secretaris afwezig is, neemt één van de bijzitters het secretariaat waar. U vermeldt dit in het proces-verbaal.

Alle leden van het bureau leggen de eed af:

- De bijzitters, de secretaris en de getuigen leggen de eed af tegenover de voorzitter.
- De voorzitter legt de eed af tegenover het samengestelde bureau.
- De voorzitter of de bijzitter die gedurende de stemming als vervanger van een verhinderd lid benoemd wordt, legt de eed af voor hij zijn ambt aanvaardt.

De voorzitter, de secretaris en de bijzitters van het bureau leggen de volgende eed af: *“Ik zweer dat ik de stemmen getrouw zal opnemen en het geheim van de stemming zal bewaren.”*

De getuigen leggen de volgende eed af:

“Ik zweer dat ik het geheim van de stemming zal bewaren.”

Zodra het bureau is samengesteld, worden de getuigen toegelaten tot het stemlokaal. Elke lijst kan per stemopnemingsbureau één getuige en één plaatsvervangende getuige aanwijzen. De getuigen voor de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen worden aangewezen in aanwezigheid van de respectievelijke voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau en de voorzitter van het kantonhoofdbureau. Als bewijs van hun aanstelling moeten de getuigen die zich aanbieden in het bezit zijn van hun aanstellingsbrief (formulier G13 of P13).

Voor het begin van de opnemingsverrichtingen mag de titelvoerende getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar de titelvoerder en de plaatsvervanger kunnen elkaar niet meer aflossen zodra de verrichtingen begonnen zijn.

De getuigen in het stemopnemingsbureau leggen eveneens de voorgeschreven eed af.

Als van een bepaalde lijst geen enkele getuige aanwezig is, laat het bureau, ook al zijn de stemopnemingsverrichtingen al begonnen, de eerste getuige van die lijst toe die zich aanmeldt en zijn hoedanigheid bewijst.

De aanwezigheid van de getuigen is immers een waarborg voor de regelmatigheid van de verkiezing en moet zoveel mogelijk worden nagestreefd.

2. Presentiegelden, reisvergoeding en verzekeringen

Alle leden van het bureau, met uitzondering van de getuigen, hebben recht op een presentiegeld. Iemand die de eed heeft afgelegd, maar niet effectief in het bureau heeft gezeten, kan geen aanspraak maken op het presentiegeld. Dat kan gebeuren als bijvoorbeeld een plaatsvervangende bijzitter de eed heeft afgelegd, maar de effectieve bijzitter nog komt opdagen voor het begin van de vergadering van het bureau.

Voor alle leden van het bureau bedraagt het presentiegeld 15 euro en het wordt uitbetaald op de financiële rekening van de betrokkene door De Post binnen een week na de stemming.

Om ervoor te zorgen dat het presentiegeld uitbetaald kan worden, moet u het formulier A45c of A46c invullen, dat als bijlage bij het proces-verbaal van de stemverrichtingen gevoegd is. Op dat formulier vermeldt u de rekeningnummers van alle leden van uw bureau.

U bezorgt het formulier op de dag van de stemopneming aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau. U bewaart zelf een afschrift van het formulier.

Als een lid van uw bureau tijdens de werkzaamheden van het bureau om één of andere reden moet worden vervangen, moet het presentiegeld verdeeld worden in gelijke delen onder het lid van het bureau dat vervangen moet worden en degene die hem vervangt. De duur van de vervanging speelt hierbij geen rol. Maak hiervan in voorkomend geval melding op de bijlage bij het proces-verbaal.

De leden van de stemopnemingsbureaus hebben eveneens recht op een verplaatsingsvergoeding als zij hun taak moeten uitoefenen in een gemeente waar zij noch in het bevolkingsregister, noch in de lijst van de kiezers zijn ingeschreven.

Bovendien hebben zij recht op dezelfde verplaatsingsvergoeding als zij zich moeten verplaatsen om bepaalde stukken te transporteren.

Bij het besluit van de Vlaamse Regering van 9 juni 2006 werd de verplaatsingsvergoeding vastgelegd op 0,2841 € euro per afgelegde kilometer.

De schuldvorderingsverklaring wordt opgenomen op het door de Vlaamse minister vastgestelde formulier A97.

Hetzelfde besluit bepaalt dat de provinciebesturen een verzekering moeten afsluiten bij een erkende verzekeringsmaatschappij om ongevallen te dekken die leden van de kiesbureaus zijn overkomen tijdens de uitoefening van hun opdracht of op de heen- of terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau.

3. Samenstelling en vergaderlocatie van de stemopnemingsbureaus

Vijf dagen voor de dag van de verkiezingen zal de voorzitter van het hoofdbureau u door middel van formulier G56 en P56 medelen van welke stembureau u de stemmen zult moeten tellen.

De gemeentelijke stemopnemingsbureaus vergaderen op een locatie in de gemeente. Deze plaats wordt u bij uw aanstelling eveneens meegedeeld door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau.

In gemeenten waar slechts één stembureau is, fungeert dat enige bureau ook als gemeentelijk hoofdbureau en als stemopnemingsbureau. In dit geval moeten de leden van dat stembureau dus ook zelf de stemmen tellen.

In gemeenten waar er twee of drie stembureaus zijn, telt het gemeentelijke hoofdbureau de stemmen van die stembureaus (artikel 43 GKW).

In de gemeenten met meer dan drie stembureaus zijn er aparte stemopnemingsbureaus. De stemopnemingsbureaus voor die gemeenten bestaan uit een voorzitter, een secretaris, en uit (artikel 44 GKW) :

- 1° twee bijzitters en twee plaatsvervangende bijzitters als het aantal te verkiezen raadsleden minder dan negentien bedraagt;
- 2° drie bijzitters en drie plaatsvervangende bijzitters als dat aantal negentien tot zevenentwintig bedraagt;
- 3° vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters als dat aantal meer dan zevenentwintig bedraagt.

De stemopnemingsbureaus voor de provincieraad zijn gevestigd in de hoofdplaats van het kieskanton. De voorzitter die u aanstelt, zal de locatie meedelen.

De stemopnemingsbureaus bestaan uit een voorzitter, vier bijzitters (vier plaatsvervangende bijzitters) en een secretaris die kiezer is van het district (artikel 3sexies, §8 PKW).

In de stemopnemingsbureaus die zijn gevestigd in een gemeente die hoofdplaats is van het kanton, zijn de verrichtingen van de stemopneming verschillend voor de twee verkiezingen.

In die gemeenten worden alle stemopnemingsbureaus gesplitst in een bureau A en een bureau B.

Het bureau A telt de stembiljetten voor de provincieraadsverkiezingen.

Het bureau B telt de stembiljetten voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Bureau A en B houden zitting in verschillende lokalen van hetzelfde gebouw (artikel 37quinquies PKW).

4. Verloop van de stemopnemingsverrichtingen

In de gemeenten waar manueel wordt gestemd, is de leidraad voor het goede verloop van de stemopnemingsverrichtingen het door de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur vastgestelde formulier G61 (voor de stemopneming van de gemeenteraadsverkiezingen) en P61 (voor de stemopneming van de provincieraadsverkiezingen). In de vier gemeenten van de Rand

waar manueel wordt gestemd (Drogenbos, Wemmel, Sint-Genesius-Rode en Linkebeek) is dat het formulier A61.

Dat formulier bevat alle richtlijnen die u moet volgen bij het begin van de stemopneming, tijdens de stemopneming en bij het einde van de stemopneming. Hou het steeds bij de hand en vul het geregeld aan naarmate bepaalde onderdelen van de stemopneming zijn afgewerkt.

Het stemopnemingsbureau wordt uiterlijk om 15 uur samengesteld.

Zorg ervoor dat uw bureau op tijd samengesteld is zodat de telverrichtingen stipt kunnen beginnen.

Naargelang van het bureau waarvan u voorzitter bent, ontvangt u van de voorzitters van de stembureaus waarvan u de stemmen moet tellen:

- de groene stembiljetten en de enveloppen met de bijbehorende documenten als uw bureau de stemmen moet tellen van de provincieraad. Bij ontvangst van de stukken geeft u aan de voorzitter van het stembureau een ontvangstbewijs af.
- de witte stembiljetten en de enveloppen met de bijbehorende documenten als u de stemmen moet tellen voor de gemeenteraad. In de gemeenten van de Rand waar manueel wordt gestemd, ontvangt u eveneens de blauwe stembiljetten en de enveloppen met de bijbehorende documenten over de rechtstreekse verkiezing van de OCMW-raden. Bij ontvangst van de stukken geeft u aan de voorzitter van het stembureau een ontvangstbewijs af.

Het bureau begint te tellen zodra het alle stembiljetten en behoorlijk verzegelde enveloppen heeft ontvangen.

Als de stembussen of harmonica-enveloppen, pakketten en enveloppen met de witte stembiljetten niet correct verzegeld zijn, vermeldt u dat in het proces-verbaal onder vraag 8.

U opent de volgende enveloppen NIET:

- de enveloppe met de teruggenomen stembiljetten;
- de enveloppe met de ongebruikte stembiljetten;
- de enveloppe met de aanstiplijst;
- de enveloppe met het proces-verbaal van de stembureaus.

Alleen de harmonica-enveloppen en de enveloppen (of stembussen), waarin de gebruikte stembiljetten steken, worden geopend.

Nadat de stembiljetten uit de stembussen genomen zijn en geteld zijn, gooien de voorzitter en een lid van het bureau alle stembiljetten door elkaar en vouwen ze ze open.

De voorzitter en een lid delen alle stembiljetten in de volgende categorieën in:

- stembiljetten met geldige lijststemmen voor elke lijst afzonderlijk (ook bij de lijsten met maar één kandidaat);

- stembiljetten met geldige stemmen voor een of meer kandidaten van elke lijst afzonderlijk. Tot deze categorie behoren ook alle stembiljetten waarop zowel één lijststem als een stem voor een of meer kandidaten werd uitgebracht;
- twijfelachtige stembiljetten;
- blanco of ongeldige stemmen.

Als u voorzitter bent van een gemeentelijk stemopnemingsbureau en u vindt in de omslagen of de stembussen ook stembiljetten voor de provincieraad die bij vergissing door de kiezers in de stembussen voor de gemeenteraad zijn gestoken, vermeldt u dat in vraag 9 van het proces-verbaal. U bezorgt die stembiljetten onmiddellijk aan het eerste stemopnemingsbureau van de provincieraadsverkiezingen.

Als u als voorzitter van een provinciaal stemopnemingsbureau gemeentelijke stembiljetten of stembiljetten voor de OCMW-raadsverkiezingen in de stembussen voor de provincieraadsverkiezingen vindt, bezorgt u die aan het eerste stemopnemingsbureau van de gemeente.

Als de stembiljetten in categorieën ingedeeld zijn, onderzoeken de andere leden van het bureau en de getuigen de stembiljetten, zonder de indeling ervan te veranderen.

Nadat ze de stembiljetten onderzocht hebben, kunnen de andere leden van het bureau en de getuigen opmerkingen voorleggen aan het bureau. In het proces-verbaal neemt u de bezwaren, het advies van de getuigen en de beslissing van het bureau op.

De stembiljetten waartegen bezwaren zijn ingebracht, voegt u bij de categorie waartoe ze behoren volgens de beslissing van het bureau.

De twijfelachtige stembiljetten voegt u eveneens bij de categorie waartoe ze behoren volgens de beslissing van het bureau.

Twee leden van het bureau tellen achtereenvolgens alle stembiljetten van elke categorie.

5. Telling van de stemmen – formulier G62/P62 invullen

Nadat de verschillende categorieën stembiljetten geteld zijn, begint uw bureau formulier G62 (voor de gemeenteraad) of P 62 (voor de provincieraad) in te vullen. Dat formulier is een bijlage bij het proces-verbaal van de stemopnemingsverrichtingen en totaliseert per lijst de uitgebrachte stemmen.

De tabel op formulier G62 (P62) vermeldt vooraan:

- het aantal stembiljetten dat in elke stembus werd gevonden;
- het aantal blanco of ongeldige stembiljetten;
- het aantal geldige stembiljetten;

Ongeldige stemmen zijn:

- alle andere stembiljetten dan die welke volgens de wet mogen worden gebruikt;
- de stembiljetten waarop meer dan één lijststem voorkomt of waarop naamstemmen voor kandidaten op verschillende lijsten zijn uitgebracht;
- de stembiljetten waarop een kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaten van één of meerdere andere lijsten;

- de stembiljetten waarvan de vorm en de afmetingen veranderd zijn; die binnenin een papier of een voorwerp bevatten; of die de kiezer herkenbaar heeft gemaakt door er een teken, een tekst of een doorhaling op aan te brengen.

Niet- ongeldige stemmen zijn:

de stembiljetten waarop de voorzitter de vermelding "geldig" heeft aangebracht;

- de stembiljetten waarop het stemteken onvolkomen is aangebracht, tenzij de kiezer zich ontegensprekelijk heeft willen bekendmaken;
- de stembiljetten met al dan niet opzettelijk aangebrachte kentekens (bijvoorbeeld vlekken, scheuren, krassen van nagels, onregelmatige plooiën, potloodtrekken buiten de stemvakjes), die niet voor de uitdrukking van de stem dienen, tenzij ze de kiezer bekendmaken.
- de stembiljetten met lichte gebreken, die klaarblijkelijk voortkomen uit het drukken van het stembiljet of het snijden van het papier. Door de grondstoffen die gebruikt zijn voor het stempapier, kunnen sommige stembiljetten immers gebreken vertonen, bijvoorbeeld in de vorm van in het papier geperste schilfertjes. Aangezien dat gebrek niet met het potloodmerk verward kan worden, moeten de bewuste stembiljetten als geldig beschouwd worden.

Blanco stemmen:

stembiljetten waarop geen stem werd uitgebracht, zijn blanco stemmen. Die stembiljetten worden bij de ongeldige stembiljetten geteld.

Betwistbare of twijfelachtige stemmen:

Bij bepaalde stembiljetten kan een discussie ontstaan of ze al dan niet geldig zijn. Uw bureau oordeelt autonoom bij welke categorie die stembiljetten gevoegd worden.

Als het bureau oordeelt dat het stembiljet geldig is, schrijft u op het biljet zelf: "geldig". Die biljetten worden uiteraard bij de geldige stembiljetten gevoegd, in de categorie waartoe ze behoren.

Als het bureau het niet eens raakt over de geldigheid van het twijfelachtige biljet, schrijft u op dat stembiljet "ongeldig". U telt die stembiljetten bij het totale aantal blanco en ongeldige stembiljetten.

Beide categorieën van stembiljetten worden door twee leden van het bureau en door één getuige geparafeerd.

Het aantal geldige stembiljetten

Als u van het totale aantal stembiljetten die in de stembussen gevonden zijn, het totale aantal blanco en ongeldige stembiljetten aftrekt, verkrijgt u het aantal geldige stembiljetten.

Nadat u de voormelde gegevens op het formulier hebt ingevuld, stelt u de uitslagen van de stemopneming vast voor elke lijst, gerangschikt volgens volgnummer.

Per lijst vult u in de tabellen die als bijlage bij formulier G62 (P62) worden gevoegd, achtereenvolgens de volgende gegevens in:

- het nummer van de lijst;
- de naam van de lijst;
- de volledige lijststembiljetten: de biljetten waarop de kiezer alleen een stem heeft uitgebracht in het vak bovenaan de lijst of boven de naam van een alleenstaande kandidaat;
- de onvolledige lijststembiljetten: de biljetten waarop de kiezer enkel naamstemmen heeft uitgebracht of naamstemmen in combinatie met een lijststem;
- het totale aantal geldige stembiljetten: het totaal van het aantal volledige lijststembiljetten en het aantal onvolledige lijststembiljetten

Op hetzelfde formulier vult u het aantal naamstemmen in dat elke kandidaat heeft behaald.

U vult hierbij het volgnummer van de kandidaat in, zijn naam en het aantal naamstemmen dat hij behaald heeft.

Hoe verloopt de procedure als een kandidaat is overleden?

Het is uiteraard mogelijk dat een kandidaat op het ogenblik van het opnemen van de stemmen is overleden. De procedure is verschillend bij de volgende twee situaties:

- De kandidaat is overleden vóór de dag van de verkiezing.
 - De kandidaat is overleden op de dag van de verkiezing of erna.
- a) Als een kandidaat voor de dag van de verkiezing is overleden, kan hij niet meer verkozen verklaard worden en wordt er geen rekening gehouden met zijn naam op het stembiljet bij de aanwijzing van de gekozenen. Er wordt echter wel rekening gehouden met het aantal naamstemmen dat hij behaald heeft om het kiescijfer van die lijst te bepalen. Die stemmen worden dan beschouwd als lijststemmen.
- b) Als een kandidaat op de dag van de stemming of daarna, maar voor de openbare afkondiging van de verkiezingsuitslagen, overleden is, kan hij wel verkozen worden. In dat geval moeten de gekozenen van de lijst aangewezen worden alsof hij nog in leven was. Als blijkt dat de overledene verkozen is, moet de eerste opvolger de opengevallen plaats innemen. De eerste opvolger van dezelfde lijst moet ook zitting hebben in de plaats van de gekozen kandidaat als die na de openbare afkondiging van de verkiezingsuitslagen is overleden.

6. Verwerking en controle van de stemopneming

Als u voorzitter bent van een gemeentelijk hoofdbureau dat tevens fungeert als stemopnemingsbureau (en dat is het geval als er in uw gemeente minder dan drie stembureaus zijn), vult u de resultaten van de stemopneming onmiddellijk in op het proces-verbaal. Dat proces-verbaal geeft de officiële uitslag weer van de verkiezingen.

In alle andere gevallen gaat u, als u alle hierboven beschreven handelingen hebt verricht en het proces-verbaal en de bijbehorende tabellen hebt ingevuld, met een ontwerp van die documenten naar de voorzitter van hetzij het gemeentelijke hoofdbureau (als u de stemmen hebt opgenomen van de gemeenteraadsverkiezingen), of van het kantonhoofdbureau (als u de stemmen opgenomen hebt van de provincieraadsverkiezingen).

Het is de bedoeling dat de respectieve voorzitters het proces-verbaal en de tabellen controleren en hun fiat geven voor de definitieve redactie ervan. U zult er dus voor moeten zorgen dat de leden van uw bureau aanwezig blijven tot u terugkomt. Pas op dat ogenblik zal het definitieve proces-verbaal met de bijlagen door het voltallige bureau ondertekend kunnen worden en wordt het proces-verbaal van de stemopnemingsverrichtingen definitief.

7. Verrichtingen bij de sluiting

Zodra het officiële proces-verbaal van de stemopnemingen (dus na de controle van het ontwerp door de voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau of van het kantonhoofdbureau, naargelang van het geval) is ondertekend door alle leden van het bureau, zit de formele taak van het bureau erop.

U bezorgt de stukken aan de respectieve voorzitters van de hoofdbureaus.

7. 1. Voorzitter van een gemeentelijk stemopnemingsbureau

U bezorgt onmiddellijk aan de voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau het door het voltallige bureau ondertekende proces-verbaal (formulier G61 of A61 in de randgemeenten) met de bijgevoegde tabellen per lijst en de betwiste stembiljetten. Op de verzegelde enveloppe vermeldt u:

- de naam van het kanton;
- het nummer van het stemopnemingsbureau;
- de datum van de verkiezing;
- de vermelding “Uitslag van de stemopneming in bureau nr. ...”.

U bezorgt de voorzitter van het gemeentelijke hoofdbureau eveneens binnen vierentwintig uur, samengebundeld in één pak de enveloppen die u ontvangen hebt van de voorzitters van de stembureaus met:

- de stembiljetten die van de kiezers teruggenomen werden;
- de ongebruikte stembiljetten;
- de aanstiplijst;
- het proces-verbaal van de stembureaus.

7. 2. Voorzitter van een provinciaal stemopnemingsbureau

U bezorgt onmiddellijk aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau het door het voltallige bureau ondertekende proces-verbaal (formulier P61) met de bijgevoegde tabellen per lijst en de betwiste stembiljetten.

U bezorgt de voorzitter van het kantonhoofdbureau eveneens, binnen vierentwintig uur, samengebundeld in één pak de omslagen die u ontvangen hebt van de voorzitters van de stembureaus met:

- de stembiljetten die van de kiezers teruggenomen werden;
- de ongebruikte stembiljetten;
- de aanstiplijst;
- het proces-verbaal van de stembureaus.

IV. SLOTBEPALINGEN

Ik verzoek de provinciegouverneurs in het volgende nummer van het bestuursmemoriaal de datum van publicatie van die onderrichting in het Belgisch Staatsblad te vermelden.

Ik bezorg deze omzendbrief ook rechtstreeks aan de voorzitters van de hoofdbureaus van de verschillende verkiezingen, aan de deputaties en aan de gemeentebesturen.

Deze onderrichting kan ook geraadpleegd worden via het internet op het volgende adres: www.vlaanderenkiest.be.

Brussel,

Marino KEULEN
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Stedenbeleid, Wonen en Inburgering